

Η Αμμόχωστος οικολογικό μοντέλο για τον κόσμο

ΒΑΣΙΑ ΜΑΡΚΙΔΗ: Η ανοιχτή πληγή σήμερα αντιπροσωπεύει το καθαρό δυναμικό για το μέλλον

Την αξιοποίηση της Αμμοχώστου σε πράσινη πόλη, οικόπολη, μοντέλο για όλο τον κόσμο, ονειρεύεται η καλλιτέχνης, παραγωγός Βάσια Μαρκίδη. Το έργο, όπως εξηγεί, στοχεύει όχι μόνο στο να δείξει στον υπόλοιπο κόσμο τη δύναμη των Κυπρίων να αναλάβουν ευθύνη, να αρπάξουν την ευκαιρία και να σωθούν από αυτή την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αλλά και να υπενθυμίσει στους ίδιους πως μαζί -ειρηνικά και συνεργαζόμενοι- μπορούν να πετύχουν πολλά. Καθοριστική θα είναι η εμπλοκή των άμεσα ενδιαφερομένων στη δημιουργία ευρέως αποδεκτών οραμάτων για το μέλλον της πόλης, διότι όπως λέει, 40 χρόνια είναι πάρα πολλά και δεν πρέπει να χαθεί άλλος χρόνος.

-Για τη νέα που γεννήθηκε το '79 και μεγάλωσε στην Αμερική, τι είναι η Αμμόχωστος; Όταν δεν μπορείς να ξέρεις την αλήθεια για κάτι, τη φαντάζεσαι. Η Αμμόχωστος πριν το 1974 παρέμενε μια απλή φαντασίωση που κτίστηκε με τις αναμνήσεις της μπέρας μου, περιβαλλοντολόγου και ακτιβίστριας Έμιλυς Μαρκίδου, ένας δημιουργικός, ειρηνικός τόπος που με κάνει να αισθάνομαι σαν στο σπίτι μου. Ωστόσο, η ανοιχτή πληγή σήμερα αντιπροσωπεύει το καθαρό δυναμικό για μένα. Μεγάλωσα ακούγοντας ότι είναι ένας παράδεισος με τις μυρωδιές των ανθών, τις πορτοκαλιές, τις καλαμιές. Ήταν στο μυαλό μου σαν ο κήπος του Παραδείσου.

-Πότε πήγατε για πρώτη φορά; Το 2003 όταν άνοιξαν τα οδοφράγματα πέρα από τους γονείς μου. Είχα αγοράσει μια κάμερα γιατί αισθανόμουν ότι γράφω ιστορία. Ήταν η πρώτη φορά που τραβούσα βίντεο για και είχα σπουδάσει ζωγραφική.

-Ποια ήταν η πρώτη σας αντίδραση; Όταν είδα την πόλη έπαθα σοκ. Δεν ήταν ο παράδεισος των παιδικών χρόνων. Το πιο δυνατό αίσθημα μετά το σοκ και τη λύπη, ήταν να βίω αυτή η ιστορία σε όλο τον κόσμο. Με ένα ντοκιμαντέρ θα μπορούσα να μεταφέρω την Αμμόχωστο σε όλο τον κόσμο. Αυτή ήταν η αρχή για το έργο μου «Κρυμμένη στην άμμο». Ξεκίνησα να πηγαίνω συχνά. Γνώρισα Τουρκοκύπριους και αυτό μου άλλαξε την αντίληψη. Ξαφνικά κατάλαβα ότι είναι κι εκείνοι άνθρωποι, κάποιον έχασαν τα σπίτια τους, υπάρχει ένας δεσμός μαζί μας. Όταν ξεφύγεις από την προπαγάνδα βλέπεις ότι είμαστε Κύπριοι. Κάνοντας το έργο συνειδητοποιώ όλα αυτά, πως μεγάλωσα χωρίς να ξέρω τη δική τους ιστορία.

-Πότε τελείωσε το ντοκιμαντέρ; Ξεκίνησα το 2003, αλλά μάθαινα παράλληλα τη διαδικασία, έκανα λάθη, έπρεπε να πηγαίνω πίσω να βγάλω καινούργιο υλικό. Το έκανα ως τη διπλωματική δουλειά για το master μου στη Βοστώνη. Πέρασα 2-3 μήνες στην Κύπρο για να μαζέψω υλικόνες. Τελείωσε το 2008. Παρουσιάστηκε σε 2-3 φεστιβάλ στη Νέα Υόρκη, στο Puerto Rico, στο Museum of Fine Arts της Βοστώνης, στο Πανεπιστήμιο Yale και σε διάφορα συνέδρια στην Αμερική όπου μίλησα για το θέμα. Το έδειξαν επίσης στην Κωνσταντινούπολη σε ένα Πανεπιστήμιο και στην Κύπρο. Πολλοί με ευχαρίστησαν που τόλμησα να πω ότι είναι κάποιες δυνάμεις γύρω μας που κρατούν τους ανθρώπους χωριστά, καλλιεργούν το μίσος. Και ότι μέσα στην καρδιά μας έχουμε αγάπη διότι ζούσαμε μαζί και ο καθένας πρέπει από μόνος του να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα, όχι μόνο μέσα από αυτά που του λένε. Πρέπει να είμαστε ελεύθερα σκεπτόμενοι άνθρωποι. Το έργο αντιπροσωπεύει την Κύπρο σε ένα φεστιβάλ στην Πορτογαλία, το «Doc Euroa», είχαν καλέσει μόνο 4 σκηνωτέτες να παρερευθούν και ήμουν μια από αυτές. Ήταν μοναδική εμπειρία. Όσοι το έβλεπαν ήθελαν να μάθουν κι άλλο.

-Πώς ξεκίνησε η ιδέα για την οικολογική πόλη; Από τη μπέρα μου, που πάντα έλεγε ότι θέλει να πάει πίσω στην πόλη της. Άρχισε να λέει από το 2006 τι

Επίσκεψη στην παλιά πόλη

-Έτσι έγινε το 5ήμερο διεθνές αρχιτεκτονικό εργαστήριο; Ναι, που είναι η αρχή του έργου. Ήλθαν στην Κύπρο 16 τελειόφοιτοι μεταπτυχιακοί φοιτητές με τον βοηθό καθηγητή τους και τον Jan Wampler. Δούλεψαν με 11 Κύπριους φοιτητές, 6 Ελληνοκύπριους και 5 Τουρκοκύπριους και δεκάδες ενδιαφερόμενους και εμπειρογνώμονες από τις δυο κοινότητες. Η ανταπόκριση από τον κόσμο ήταν απίστευτη, πολλοί θέλουν εθελοντικά να βοηθήσουν.

-Πώς έγινε η διαδικασία; Την Πέμπτη 16 Ιανουαρίου πήραμε τους 27 σχεδιαστές και τον καθηγητή Wampler να δουν την Αμμόχωστο, δοκίμασε αλλά δεν καταφέραμε να πάμε μέσα στην κλειστή πόλη. Βρεθήκαμε με τον Τουρκοκύπριο δήμαρχο Αμμοχώστου Οκτάϊ Καγιάλτ, μας μίλησε και μας πήρε να

δούμε την πόλη. Μας έκανε ξενάγηση στην παλιά πόλη της Αμμοχώστου η κυρία Ρίτα Σεβέρη, εκ μέρους του ιδρύματος Κώστα και Ρίτας Σεβέρη. Την ίδια μέρα, στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αμμοχώστου στη Δερύνεια, έγινε η έναρξη των συζητήσεων στοργυλλής τραπέζης μεταξύ ειδικών με τη συμμετοχή του ενδιαφερόμενου κοινού. Την τελετή έναρξης προσφώνησαν ο δήμαρχος Αμμοχώστου Αλέξης Γαλανός και αντιπρόεδρος του βραβευμένου με Νόμπελ καθηγητή Χριστόφορου Πισσαρίδη. Απύθνησαν χαιρετισμό ο πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αμμοχώστου Γιώργος Μιχαηλίδης, ο πρώην πρόεδρος του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου Χασάν Ιντζέ, ο πρόεδρος της Αυστρίας δρ Καρλ Μίλλερ, η μπέρα μου και εγώ.

ΜΑΣ ΕΝΩΝΕΙ Η ΑΓΑΠΗ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΜΑΣ

-Παρουσιάζετε την πρότασή σας ως μια ευκαιρία; Ναι, ως ένα πείραμα ώστε να δούμε αν οι δυο κοινότητες μπορούν να δουλέψουν μαζί. Καταφέραμε να φέρουμε Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους μαζί στο σεμινάριο που ήταν γεμάτο ιδέες και θετική ενέργεια. Δεν υπήρξε ένταση. Μας ένωσε η αγάπη για την πόλη. Βρήκαμε τα κοινά που μας ενώνουν. Αν δεν καταφέραμε στο τέλος να πετύχουμε κάτι, το ότι φέραμε μαζί Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους και άρχισαν να συνεργάζονται, είναι πολύ σπουδαίο. Οι Αμμοχωστίανοι είναι Κύπριοι. Θα προσεγγίσετε όλους τους κατοίκους της Αμμοχώστου; Ναι, αυτό είναι ένα από τα επόμενα βήματα. Πρέπει να βρούμε χορηγούς και ειδικούς για να μπορούμε να αναπτύξουμε περισσότερο τις επενδύσεις χρειάζονται για τη δημιουργία της Αμμοχώστου σε οικολογική πόλη. Χρειάζεται απίστευτη δουλειά και έρευνα. Θα συνεχίσουμε αυτό τον διάλογο στην Κύπρο, αλλά παράλληλα θα οργανώσουμε διάφορα γεγονότα και στο εξωτερικό.

-Αφιέρωμα στην «πόλη-φάντασμα» των Βαρωσίων, το «γεγκαταλελειμμένο τουριστικό θέρετρο» που αποτελεί «το πιο καλό κρυμμένο μυστικό της Μεσογείου», έκανε η ραδιοφωνική εκπομπή της Παγκόσμιας Υπηρεσίας του BBC, παρουσιάζοντας το όραμα Βαρωσίων να μετατρέψουν την πόλη τους σε οικολογικό πρότυπο. Ναι, και το έβαλαν στο περιοδικό του BBC, τις πρώτες δυο μέρες το είδαν δύο εκατομμύρια άτομα. Ήταν τρομερή η ανταπόκριση από όλο τον κόσμο. Αυτή η προσπάθεια μπορεί να βοηθήσει οικονομικά την Κύπρο, να φέρει καλύτερο τουρισμό, ανθρώπους που γυρεύουν υψηλό επίπεδο προορισμούς.

-Τυχαία αυτή η προσπάθεια να γίνεσαι σήμερα, 40 χρόνια μετά την εισβολή; Τίποτα δεν είναι τυχαίο, όλοι οι δρόμοι συνεχώς ανοίγουν για μας, δουλεύουμε με έναν τρόπο μεταφυσικό!

καλά να γίνει μια πράσινη πόλη, μια οικόπολη, να γίνει μοντέλο για όλη την Ευρώπη. Ένοιθα ότι είναι υπέροχη ιδέα, σκέφτηκα να την εντάξω στο ντοκιμαντέρ μου, αλλά κατέληξε ότι θα ήταν καλύτερα να αξιοποιήσω την ιδέα από μόνη της. Πέρασαν κάποια χρόνια και συνεχώς ήταν στο μυαλό μου. Κάποια στιγμή αποφάσισα να κάνω ένα ντοκιμαντέρ, να γράψω η μπέρα μου ένα βιβλίο και έτσι να βγάλου-

με την ιδέα προς τα έξω, ευελπιστώντας να ευαισθητοποιήσουμε τον κόσμο. Όταν ξεκίνησα να σκέφτομαι το ντοκιμαντέρ ανακάλυψα ότι δεν υπήρχε οπτικό υλικό, δεν είχα εικόνα, μόνο σκέψεις. Ήλθαμε στην Κύπρο με τη μπέρα και τον σύζυγό μου και αρχίσαμε να επισκεπτόμαστε πρόβες, άτομα αναμνησμένα με την οικολογία, οργανώσεις. Ο ένας μας έφερε στον άλλο και ξαφνικά μαζέψαμε μια απίστευτη ομάδα με ανθρώπους που έχουν μεγάλο πάθος γι' αυτό το θέμα. Άρχισε μια κίνηση.

-Πώς βρήκατε τον καθηγητή Αρχιτεκτονικής του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης (MIT) και ειδικό στον σχεδιασμό αειφόρων πόλεων Jan Wampler; Του έστειλα ένα μήνυμα, του ανέλυα αυτή την ιδέα και του ζητούσα αν μπορούσε να μας δώσει συμβουλές. Μου απάντησε αμέσως, διότι είχε έλθει στην Κύπρο, είχε δει την Αμμόχωστο και έγραψε ένα ποίημα για την πόλη. Μου ζήτησε να είναι ο υπεύθυνος αρχιτέκτονας και να φέρει τους φοιτητές του να κάνουν το μάθημα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού στην Κύπρο. Να αρχίσουν διάφορα εναλλακτικά σχέδια για την πόλη με πρωτοβουλία των Αμμοχωστίανων που θα λένε οι ίδιοι τι θέλουν για την πόλη τους. Για πρώτη φορά ένιωσα ότι η ιδέα άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά. Έχει απίστευτη εμπειρία, γυρίζει όλο τον κόσμο για 40 χρόνια, σχεδιάζει οικολογικές πόλεις και χωριά, ξέρει πώς να δουλέψει μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον όπως την Αμμόχωστο. Παρουσίασε την ιδέα μας στα Ηνωμένα Έθνη στη Νέα Υόρκη το 2008 και στο συνέδριο «mapping meaning» στην πολιτεία της Utah με γυναίκες από τον ακαδημαϊκό χώρο, οι οποίες μας ζήτησαν να βοηθήσουν.

-Προσεγγίσατε πολιτικούς στην Κύπρο; Θέλαμε να προσεγγίσουμε την κοινωνία των πολιτών, να βγαίνει μέσα από τους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους μαζί, να μην υπάρχει πολιτική χροιά. Η Τουρκοκυπρία ψυχολόγος και αρχιτέκτονας από την Αμμόχωστο Σερέν Μπογκάτς, φίλη μου, βοήθησε στην ενημέρωσή μας του Τουρκοκυπρίων. Ένας από τους πρώτους διπλωμάτες που μας στήριξε ήταν ο Αυστριακός πρό-

Θα αναδειχθεί η θέληση και η δύναμη των Κυπρίων

-Οι διεργασίες ήταν διαρρυθμισμένες μέσω εννέα δικονομικών συζητήσεων στοργυλλής τραπέζης; Ναι, Αναζωογόνηση Αμμοχώστου: Επιχειρηματικότητα. Οικονομικά για Αειφόρα Δημοσιουργία. Θέσεων Εργασίας. Ιστορία, Πολιτισμός και Κοινωνία. Ειρήνη & Διευθέτηση Συγκρούσεων. Ακτολογική και Περιβαλλοντική Μηχανική. Ανανεώσιμη Ενέργεια & Αειφόρα Γεωργία. Πολιτική Μηχανική. Πολεοδομία για Αειφόρες Πόλεις. Αρχιτεκτονική. Κάθε μια από τις εννέα ομάδες ειδικών που συμμετείχαν στις συζητήσεις με το κοινό και τους σχεδιαστές αποτελείτο από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους -κυρίως Αμμοχωστίανους- με ειδικευση στο αντικείμενό τους. Ένας πολύ μικρός αριθμός προσκεκλημένων από το εξωτερικό συμμετείχαν σε ορισμένες από αυτές τις ομάδες.

-Γιατί οι συγκεκριμένες εννέα θεματικές συζητήσεις; Πιστεύαμε ότι αυτές οι εννέα θεματικές συζητήσεις στοργυλλής τραπέζης ανοικτές για το ενδιαφερόμενο κοινό ήταν ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλίσουμε όσο πιο ευρεία συμμετοχή ενδιαφερομένων αλλά και εμπειρογνώμωνων. Την Κυριακή 19 Ιανουαρίου οι ομάδες σχεδιαστών επισκέφθηκαν το χωριό Κοντέα και μίλησαν με τους Ε/κ και Τ/κ κατοίκους για τα έργα αναστήλωσης μνημείων που κάνουν

μαζί εκεί. Τη Δευτέρα 20 Ιανουαρίου οι ομάδες, οι εμπειρογνώμονες και το ενδιαφερόμενο κοινό βρίσκονταν στην εντόπι των τεικών παλιά πόλη της Αμμοχώστου όπου οι πέντε ομάδες παρουσίασαν τις αρχικές τους ιδέες σε δημόσια συζήτηση στο κτήριο των Αγίων Πέτρου και Παύλου (Μπουγκιάτ Τζαμί), το οποίο ανακαινίστηκε πρόσφατα.

-Παρουσιάστηκε κάποιος; Ναι, πάρα πολλοί Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι. Ήταν πολύ ωραία η ενέργεια. Πολλοί μας έλεγαν ότι πρώτη φορά μετά από 40 χρόνια έχουν ελπίδα. Άλλοι ήθελαν να μάθουν για τα θέματα ιδιοκτησίας, κάτι που δεν είναι εντός των πλαισίων του εικαστικού έργου μας. Ο καθηγητής Jan Wampler είπε ότι αυτό είναι το πιο δύσκολο και πιο ενδιαφέρον σεμινάριο που έχει κάνει στη ζωή του, διότι ένιωθε ότι μπορεί να βοηθήσει ως μέρος μιας κίνησης, ότι μπορούμε να φέρουμε τις δυο κοινότητες μαζί. Υπήρχε έντονη συναισθηματική φόρτιση. Το έργο στοχεύει όχι μόνο να δείξει στον υπόλοιπο κόσμο τη δύναμη των Κυπρίων να αναλάβουν ευθύνη, αλλά και να αρπάξουν την ευκαιρία και να σωθούν από αυτή την παγκόσμια οικονομική κρίση, αλλά και να υπενθυμίσει στους ίδιους πως μαζί -ειρηνικά και συνεργαζόμενοι- μπορούν να πετύχουν πολλά.

Οι προτάσεις για αναζωογόνηση της πόλης-φάντασμα

-Τι σημαίνει η Αμμόχωστος να γίνει μια οικολογική πόλη; Την τελευταία μέρα του Σεμιναρίου οι φοιτητές παρουσίασαν πέντε διαφορετικές ενότητες από ιδέες ως αρχή. Μια ιδέα από τις πάρα πολλές είναι να σωθούν όσα κτήρια μπορούν ειδικά στο ιστορικό κέντρο των Βαρωσίων, για να κρατηθεί η μνήμη της Αμμοχώστου. Όσα κτήρια θα καταδειχθούν, οι σχεδιαστές πρότειναν τρόπους ανακύκλωσης ή επαναχρησιμοποίησης των υλικών. Άλλη ιδέα ήταν η κάθε γειτονιά να έχει στο κέντρο της έναν πράσινο χώρο για όλους. Αντί να χρησιμοποιείται η παραλία προς τα έξω με γεωσκακούς άμμου σύμφωνα με τα υφιστάμενα σχέδια Κύπριας ακτομηχανικού, ώστε τα κτήρια που είναι σήμερα πάνω στη θάλασσα να βρεθούν πιο πίσω -και όσο πηγαίνεις πιο πίσω να ψηλώνουν- για να λυθεί το πρόβλημα με τα κτήρια που κρύβουν τον απογευματινό ήλιο όπως έγινε πριν το '74. Ο προσανατολισμός

των σπιτιών όταν θα σχεδιαστούν να είναι με τέτοιο τρόπο ώστε τον χειμώνα να έχουν περισσότερο ήλιο και το καλοκαίρι να μην είναι ζεστά. Να υπάρχει μια κεντρική πλατεία με εκκλησία, τζαμί, θέατρο, βιβλιοθήκη, γκαλερί. Να υπάρχουν πράσινα πεζοδρόμια από την πόλη που θα καταλήγουν στη θάλασσα.

-Ολα αυτά σημαίνουν μεγάλες οικονομικές επενδύσεις, μήπως είναι ένα όνειρο που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί; Όχι, αν γίνει η Αμμοχώστος μοντέλο για όλο τον κόσμο πάρα πολλές εταιρείες θα ήθελαν να χρησιμοποιηθούν τα δικά τους προϊόντα. Επίσης, όπως έχει διαβλέψει η Δικονομική Πρωτοβουλία για την Αμμοχώστο, αν ο σχεδιασμός για το μέλλον της πόλης είναι γνήσιο προϊόν συνεργασίας όλων των κατοίκων της, ο σχεδιασμός θα έχει ευρεία στήριξη και θα μπορεί να γίνει πραγματικότητα κάτι που θα βοηθήσει να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη ότι αυτή η πόλη θα πάει μπροστά. Έτσι πιστεύουμε ότι θα εμφανιστούν επενδυτές.

-Οι κάτοικοι είναι διατεθειμένοι να κάνουν τέτοιου είδους πόλη; Γι' αυτό σας είπα ότι είναι η αρχή. Οι κάτοικοι θα συμμετέχουν σε αυτό τον διάλογο, ώστε το τελικό αποτέλεσμα να επέλθει με τη δική τους διαδικασία. Θα πάρει πολύ χρόνο αυτή η διαδικασία.

-Ποιο είναι το επόμενο σας βήμα; Οι φοιτητές

πήγαν πίσω στο Πανεπιστήμιο τους και θα δουλεύουν πάνω στις ιδέες τους μέχρι τον Μάιο. Θα οργανώσουν ένα συνέδριο στη Φλώριδα όπου θα παρουσιάσουν τη δουλειά τους και θα γίνει στη συνέχεια ένα συνέδριο στην Κύπρο.

Η δουλειά πρέπει να αρχίσει την αμέσως επόμενη ημέρα μετά την επιστροφή, αλλά δεν υπάρχει η αναζωογόνηση της πόλης